

RAUL RAUNIĆ

FILOZOFIJA POLITIKE JOHNA LOCKEA

Politička kultura, Zagreb 2009, str. 273.

Knjiga *Filozofija politike Johna Locke*a nastaje na osnovu doktorskog rada Raula Raunića, odbranjenog na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2009. godine i predstavlja dalji razvoj ideja iznetih u delu ovog autora pod nazivom *Pretpostavke liberalnog razumijevanja čovjeka*. Spona između navedenih dela jeste razmatranje o pomeranju legitimacije političkog autoriteta sa božanske prirode kraljeve vlasti ka racionalnoj političkoj odgovornosti individue, koje se odigrava unutar novovekovnog društveno-istorijskog konteksta. U tom smislu, Raunićevo fokusiranje na Lokovu političku filozofiju, koje je glavni predmet njegove doktorske disertacije, predstavlja logičan sled događaja, s obzirom na paradigmatički značaj ovog mislioca za tradiciju liberalne misli.

Ovo delo nudi minucioznu analizu filozofije ovog engleskog mislioca, ostvarenu kroz razmatranje tri, po Raunićevom mišljenju, ključna pitanja u Lokovim razmišljanjima o politici. Prvo pitanje se odnosi na mogućnost i moralnu opravdanost političke moći s obzirom na prirodnu slobodu i jednakost pojedinaca. Dalje, izdvaja se pitanje legitimnosti prisvajanja u uslovima postojanja zemaljskih dobara kao božje kreacije namenjene svim ljudima podjednako. Najzad, kao poslednje pitanje koje izdvaja Raunić u delu Džona Loka jeste mogućnost koegzistencije pripadnika različitih religijskih zajednica unutar jedne dobro uređene države.

Kombinujući analizu originalnih Lokovih tekstova zajedno sa prikazom karakteristika društveno-istorijskog konteksta u kojima pomenuti radovi nastaju, Raunić nastoji da kroz njihovu interpretaciju prikaže Lokove odgovore na gore navedena pitanja. Kroz tri dela svoje knjige autor postupno rekonstruiše sistem filozofije politike Džona Loka, da bi u četvrtom i poslednjem delu prikazao uticaj koji je engleski filozof ostvario na savremenu liberalnu misao. Njegova analiza odgovore nalazi u Lokovim tvrdnjama da je izvor političke moći pristanak sadržan u društvenom ugovoru kojim se zasniva politička zajednica i u Lokovom percipiranju rada kao

izvorišta svojine i verske tolerancije kao nužnog uslova koezistencije različitih religijskih zajednica u jednoj državi. Raunić navodi da Lok do ovih zaključaka dolazi koristeći dve ose argumentacije. Prva predstavlja uporedno korišćenje teološkog i svetovno racionalističkog objašnjenja, koji, po ovom autoru, jesu povezani, ali zadržavaju relativnu autonomiju. Naporedo pomenutoj osi argumentacije stoji upotreba racionalnog kontraktualizma uz korektivni efekat političke antropologije, poznate Loku, kao metodološkoj osnovi njegove političke filozofije.

Ishodište tako konstruisane filozofije politike jeste, po Raunićevom mišljenju, njen protoliberalni karakter. Tvrdnju o Lokovom protoliberalizmu on potkrepljuje činjenicom da u filozofskom sistemu engleskog mislioca paralelno postoje principi opštih i jednakih prava pojedinaca, kao i princip ograničene vlasti kojim nisu obuhvaćene žene, a koji, sa druge strane, samo delimično važi za vlasnički nepotvrđene muškarce, odnosno za one muškarce čija se svojina nalazi ispod određenog cenzusa. Takođe, Lok smatra opravdanim postojanje ropstva gde odgovornim za ovu pojavu smatra same pojedince koji se nalaze u ropskom položaju, što percipira kao posledicu njihovom krivicom izgubljenih prava. Na kraju, tolerancija se u pomenutom sistemu svodi isključivo na versku.

Najveći deo Raunićeve analize se zasniva na Lokovom, možda i najvažnijem, delu *Dve rasprave o vladi*. Ova činjenica krije i značajnu slabost analize iznete u *Filozofiji politike Johna Locka*. Naime, u Raunićevom delu je pruženo premalo prostora opisu društveno-istorijskog konteksta u kom nastaje Lokov filozofski sistem. S obzirom na središnje mesto koje *Dve rasprave o vladi* imaju u pomenutom sistemu, „kriza isključenja“, koja svoj vrhunac dostiže 1681. godine, nužno je zahtevala više pažnje. Kako i sam Raunić napominje, ovo Lokovo delo nastaje kao teorijsko utemeljenje nastojanja vigovaca, okupljenih oko lorda Šaftsbrija (Antony Ashley Cooper, First Earl of Shaftesbury, 1621-1683), među kojima važno mesto zauzima Lok kao njegov prijatelj i lični lekar, usmerenih protiv spoljne politike Čarlsa II i približavanja Francuskoj, kao i protiv isključenja iz prava nasledstva njegovog pokatoličenog brata Džejmsa. Pomenuta kriza je vodila raspuštanju parlamenta od strane Čarlsa II 1681. godine i neuspejoj zaveri vigovaca protiv njega 1683. godine. U ovom kontekstu *Dve rasprave* su trebale da pruže opravdanje pobuni protiv samovoljnog kralja i legitimitet mogućoj novoj vlasti. Snažnije oslanjanje na opisani društveno-istorijski kontekst u analizi Lokove filozofije politike pružilo bi Rauniću sredstva za bolje razumevanje njenih karakteristika, kao što je, na primer, uporedno korišćenje teološke i racionalističke argumentacije Lokovih tvrdnji.

Ukoliko se prethodnom doda izostanak stvarne diskusije sa drugim priznatim poznavaocima Lokovog dela, kao i samo usputni prikaz uticaja engleskog filozofa na savremenu liberalnu misao, jasno je da ovo Raunićevo

delo, osim percepcije filozofije politike Džona Loka kao protoliberalne, nema mnogo novog da ponudi. Bez obzira na opisane nedostatke, *Filozofija politike Johna Locke*a predstavlja vrlo dobar prikaz Lokovih razmišljanja o politici i značajan doprinos ovoj problematici, koja ipak nije bila previše zastupljena u ovom regionu. ¶

DEJAN PETROVIĆ
asistent Univerziteta u Beogradu, Filozofski fakultet